

Назар Мартинюк,

викладач кафедри національної безпеки та політології,
співробітник Інституту досліджень української діаспори
імені професора Любомира Винара
Національного університету «Острозька академія»;
ORCID: 0000-0002-2528-0745

СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ (1991–2021 РОКИ)

Анотація. Автор аналізує форми та інструменти спортивної дипломатії Світового конгресу українців (СКУ) — найбільшої координаційної надбудови українських організацій і громад у діаспорі. Розглянуто етапи діяльності Спортивної комісії СКУ / Світової комісії спорту СКУ, постаті її керівників, їхній внесок у розвиток спорту в незалежній Україні та його промоцію у світі. Окреслено взаємодію комісії з Україною: підписання меморандумів, підтримку українських команд на міжнародних змаганнях, організацію подій тощо. Підкреслено, що робота комісії сприяє популяризації досягнень українського спорту й поширенню знань про його історію. Спортивна дипломатія СКУ також консолідує закордонне українство та сприяє розвитку українського спорту в діаспорі та світовій спільноті загалом.

Ключові слова: діаспора, спортивна дипломатія, спорт, популяризація, Світовий конгрес українців (СКУ), Спортивна комісія, Олімпійські ігри.

Постановка проблеми. Спорт — один із найліпших ефективних способів налагодження, підтримання та посилення контактів, зокрема й у сфері міжнародних відносин. Серед напрямів публічної дипломатії є спортивна, яка використовує спорт як інструмент впливу на дипломатичні, соціальні та політичні відносини, застосовує його універсальну привабливість для подолання розбіжностей, сприяння взаєморозумінню, міжнародній співпраці та миру [29].

Особливий інтерес становить використання можливостей спортивної дипломатії в діяльності діаспори. Останніми десятиліттями дедалі більше йдеться про діаспору як недержавного

гравця в міжнародних відносинах, що може бути самостійним або таким, що діє у співпраці з державами, — суб'єктом дипломатії та зовнішньої політики країн-донорів або країн-реципієнтів.

Україна має багатомільйонну діаспору. Провідною координаційною надбудовою відповідних організацій і громад є Світовий конгрес українців¹. На сьогодні це міжнародна неурядова організація, а мережа її членських структур представлена в десятках держав на різних континентах. За напрям спорту у структурі СКУ відповідає окремий підрозділ — Спортивна комісія / Світова комісія спорту (раніше — Олімпійська комісія СКВУ). Організація активно адвокатує інтереси України на міжнародній арені, а також сприяє поліпшенню та піднесенню її іміджу у світі. Спортивна дипломатія СКУ є одним з елементів цих процесів, тому її вивчення є актуальним, а надто в умовах сьогодення.

Історія вивчення теми та джерельна база. Тематика українського спорту в діаспорі неодноразово привертала увагу дослідників. Проте роль СКУ в його популяризації досі недостатньо вивчена. У спільній статті низки українських дослідників і представників діаспори про роль принципів олімпізму в об'єднанні світового українства висвітлено діяльність Олімпійської комісії СКВУ / Спортивної комісії СКУ, окреслено головні напрями та зміст її роботи, окремо розглянуто взаємодію Світового конгресу й України у сфері спорту [13]. Президент СКУ (1998–2008 рр.) Аскольд Лозинський звертав увагу на значну допомогу, яку закордонні українці надавали українським спортсменам під час їхньої участі в міжнародних змаганнях [15].

Джерельна база дослідження є достатньою та різноманітною. Найбільше відомостей про діяльність Спортивної комісії СКУ є в матеріалах конгресових книг і збірниках річних звітів організації. Цінним джерелом є спогади першого голови Олімпійської комісії СКВУ / Спортивної комісії СКУ (1989–1998 рр.) Всеволода Соколика, якими він люб'язно поділився з автором цієї статті під час особистого інтерв'ю [1].

¹ Світовий Конгрес Вільних Українців (СКВУ) створений 1967 року; з 1993 року це — Світовий Конгрес Українців (СКУ). В офіційних документах СК(В)У всі слова в назві організації, а також її структурних одиниць, як-от рад, комісій, комітетів, організацій-членів, написано з великої літери. У тексті статті ми дотримуватимемося правил сучасної української граматики та вживатимемо назви «Світовий конгрес українців» тощо.

Мета статті — простежити особливості реалізації спортивної дипломатії СКУ у 1991–2021 роках як чинника підтримки України та консолідації закордонного українства. Нижню хронологічну межу обумовлено постановом незалежної України, верхню — 30-річчям незалежності держави. У зв'язку з повномасштабним російським вторгненням в Україну 2022 року, на нашу думку, доцільно говорити про новий етап реалізації дипломатії СКУ.

Виклад основного матеріалу. У Стратегії публічної дипломатії МЗС України на 2021–2025 роки зазначено, що українська спортивна дипломатія спрямована на такі виміри, як «сприяння зростанню кількості представництв України в міжнародних організаціях та асоціаціях; популяризація спортивних досягнень українських спортсменів та спортсменок; сприяння проведенню спільних спортивних заходів, навчально-тренувальних зборів, виставок тощо; просування держави як місця проведення міжнародних спортивних подій; популяризація України як країни з широкими інвестиційними можливостями у спортивній галузі; використання спорту для популяризації успіхів України у сфері гендерної рівності, безбар'єрності, інклюзивності та здорового способу життя» [24, с. 14]. У документі вказано, що реалізація цього наряду передбачає тісну координацію та співпрацю закордонних дипломатичних установ із Міністерством молоді та спорту України, спортивними федераціями, Національним олімпійським комітетом (НОК України) і міжнародними спортивними організаціями [24, с. 15]. На жаль, у переліку немає українських громад та організацій за кордоном. Проте загалом у Стратегії публічної дипломатії закордонне українство розглядають як «амбасадора» України у світі та вказують на важливість співпраці зі світовою українською громадою [24, с. 25]. Спортивна дипломатія СКУ має схожі цілі.

В час перебування України у складі Радянського Союзу закордонні українці намагалися вибороти право держави на самостійну участь в Олімпійських іграх. З такими клопотаннями до Міжнародного олімпійського комітету (МОК) неодноразово зверталися «Смолоскип», Українська спортова централь Америк і Канади (УСЦАК), Український олімпійський комітет (УОК) та інші організації [11, с. 113].

У грудні 1989 р. Президія СКВУ створила Олімпійську комісію, яку очолив В. Соколик [11, с. 113]. За його спогадами, ідея

створення такої структурної одиниці виникла ще 1988 р. [1, с. 1–2]. Її робота зосереджувалася на підготовці листів до міжнародних спортивних організацій і редакцій газет, повідомлень для преси, статей, інтерв'ю тощо [1, с. 2]. Наприклад, 1990 р., напередодні Чемпіонату світу з футболу, президент СКВУ надіслав листа президентові Міжнародної федерації футбольних асоціацій (ФІФА) щодо самостійної участі України в цьому престижному змаганні. Водночас було розіслано листи до українських крайових надбудов із проханнями звертатися до національних футбольних асоціацій і ФІФА в цій справі [11, с. 114].

Проголошення незалежності України зумовило підвищення зацікавленості українським спортом. Олімпійська комісія СКВУ поширювала інформацію про здобутки українських спортсменів і працювала над налагодженням співпраці з Україною [11, с. 115].

На літніх Олімпійських іграх 1992 р. у Барселоні (Іспанія) Україна ще не була представлена як самостійний учасник, попри прагнення закордонних українців. Тому 18 лютого 1992 р. президентові НОК України Валерію Борзову було надіслано листа з проханням обстоювати самостійну участь України в Олімпійських іграх. У такому разі діаспора засвідчувала готовність сприяти відродженню українського спорту [28, с. 160].

З метою привернення уваги до українського спорту було реалізовано ідею підготовки спеціального видання про історію українських олімпійців від НОК України, яке мала укласти Олімпійська комісія СКВУ. Задум втілили у формі двох англomовних буклетів: «Athletes of Ukraine at the XXV Olympic Games» та «Ukraine at the Olympic Games». Завдяки фінансовій підтримці СКВУ та УСЦАК по 5 тис. примірників кожного видання побачили світ і були розповсюджені серед преси в Барселоні [11, с. 116; 28, с. 160]. До редакційної колегії обох буклетів входив Осип Зінкевич, який із 1950-х років відігравав важливу роль в утвердженні самостійності українського спорту [22]. Інформаційно-просвітницька діяльність із метою поширення відомостей про українську участь у попередніх олімпіадах тривала: відповідні матеріали розповсюджували серед ЗМІ, О. Зінкевич і В. Соколик давали інтерв'ю по радіо й телебаченню. 1992 р. американському історику й телекоментатору Девіду Валечинському надали матеріали для книги «The Complete Book of the Olympics» [11, с. 116].

1993 року відбувся Шостий конгрес СКВУ, котрий став знаковим для історії всієї організації. Було затверджено нову назву — «Світовий Конгрес Українців» (СКУ). Замість Олімпійської комісії СКВУ виникла Спортова (Спортивна. — *Авт.*) комісія СКУ (також уживають назви «Комісія спорту» або «Світова комісія спорту». — *Ред.*), її головою призначили В. Соколика. Серед завдань структурної одиниці: підтримка українського спорту в діаспорі, розбудова українського спорту в Україні завдяки співпраці та підтримці НОК України, спортивних федерацій України тощо. Комісія мала регіональні представництва та відповідальних за їхню роботу: Ларису Барабаш-Темпл (США), Євстахія (Стаха) Габу (Канада), Михайла Моравського (Австралія), Володимира Панчука (Європа) [25, с. 57].

Підрозділ підтримував українські команди з різних видів спорту під час змагань, зокрема шукав і залучав фінансові ресурси [25, с. 57–58]. Було надано сприяння українським легкоатлетам під час Чемпіонату світу 1993 р., того самого року набула поширення ідея створення комітету для підтримки української команди на Універсіаді в Баффало (США). Цей задум успішно реалізували: об'єднання «Приятелі українських спортсменів» надало необхідне сприяння, понад 20 його членів були акредитовані організаційним комітетом і виконували функції аташе, перекладачів тощо. Президент НОК України В. Борзов був вражений добровільною та продуктивною роботою представників української громади і висловив прохання продовжувати таке сприяння [25, с. 57].

В. Соколик готував і поширював бюлетень «Вісник Спортової Комісії СКУ» між її членами, зацікавленими в її роботі особами та представниками преси, розробляв українсько- та англomовні повідомлення для ЗМІ в Україні та діаспорі, долучався до координації прибуття й участі українських команд у тренуваннях і змаганнях, шукав осіб, які могли б підсилити роботу комісії в різних напрямках і поточних справах, збирав і передавав матеріали й тематичні книги про український спорт у діаспорі для Львівського державного інституту фізичної культури² [25, с. 58]. Під час перебування очільника НОК України В. Борзова в Торонто В. Соколик організував конференцію для преси, зустріч із громадою, Генеральним консулом України, інтерв'ю з канадськими журналістами [28, с. 161].

² Нині — Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського.

17 листопада 1995 р. гостем засідання Президії СКУ був віцепрезидент НОК України та ректор Львівського державного інституту фізичної культури Мирослав Герцик. Він висловив подяку Президії СКУ, зокрема Комісії спорту СКУ, за велику допомогу українським спортсменам, які їздять за кордон на різні міжнародні змагання. М. Герцик також повідомив про намір провести 1997 р. в Україні Всесвітній спортивний фестиваль. СКУ підтримав цю ідею і засвідчив готовність надати патронат події [6, с. 2]. 7 лютого 1996 р. на чергових сходах (засіданні) Президії СКУ були присутні заступник Міністра молоді та спорту України Микола Костенко й голова Канадських приятелів Національного олімпійського комітету України Є. Габа. М. Костенко поінформував про підготовку українських спортсменів до участі в літній Олімпіаді в Атланті й подякував Комісії спорту за допомогу та співпрацю, високо оцінивши внесок діаспори [18, с. 8]. Це свідчило про ефективну підтримку з боку закордонних українців і налагоджений механізм співпраці між діаспорою та державою щодо сприяння українським атлетам. Важливо наголосити, що підтримка з боку діаспори була добровільною та на громадських засадах.

Період із 19 липня до 4 серпня 1996 р. Президія Секретаріату СКУ проголосила Днями українських олімпійських спортсменів [21, с. 1] у межах відзначення 100-ліття світового олімпійського руху й підтримки української команди, яка мала під Державним Стягом виступати на літній Олімпіаді в Атланті. Для інформування світової української громади в бюлетені СКУ опублікували біографії та актуальні досягнення українських спортсменів, які брали участь у цій олімпіаді (Сергія Бубки, Олени Пахольчик, Лілії Подкопаєвої, Руслани Таран), а також повний список членів збірної України з різних видів спорту [26, с. 6–8; 27, с. 3–5].

Іншою помітною подією стало проведення 1996 року міжнародного конкурсу «Олімпійська Ідея та Український Спорт», на який надійшло понад 400 праць з України, Білорусі, Казахстану, Канади, Молдови та Словаччини. Презентація й оцінювання робіт відбулися в липні у Львівському державному інституті фізичної культури, а вже 12 грудня на засіданні Олімпійської ради Львівщини переможцям вручали нагороди [25, с. 59].

СКУ вітав участь спортсменів з України в літніх Олімпійських іграх 1996 р. в Атланті й надавав усіляку підтримку [17, с. 7]. Вперше після проголошення незалежності України 1991 р. національна

команда самостійно представляла суверенну державу і прилучилася до міжнародного спортивного змагання такого високого рівня. Варто зазначити, що підготовку до цього розпочали ще 1993 р., коли голова Олімпійської комісії СКВУ В. Соколик допоміг створити відповідний підготовчий комітет, який був під спільним патронатом з УСЦАК і тісно співпрацював з іншими спортивними організаціями [28, с. 161].

Спортивна комісія СКУ брала участь у процесах включення організацій України до відповідних міжнародних федерацій із літніх і зимових видів спорту. Наприклад, сплатила членські внески за 5 національних федерацій України на суму 5 тис. дол. [13, с. 85]. А. Лозинський наголошував на посиленій фінансовій допомозі від закордонних українців, котрі самі були жертводавцями чи шукали відповідних благодійників, у багатьох спортивних змаганнях різних років, показуючи, що ці процеси були системними [15, с. 29].

У 1998–2003 рр. посаду голови Спортивної комісії обіймала Л. Барабаш-Темпл. Підрозділ й надалі сприяв розвитку спорту в Україні та діаспорі, надавав посильну допомогу українським спортсменам. Упродовж 1997–2000 рр. діяла комісія «Австралійські приятелі Національного олімпійського комітету України» (АПНОКУ), яку очолював Роман Дехнич. Було організовано підтримку участі української команди в літніх Олімпійських іграх у Сіднеї 2000 р.: перемовини щодо тренувальних баз із 24 видів спорту, у яких змагалися українці; зустрічі з українськими громадами; обслуговування команд українців під час Олімпійських і Паралімпійських ігор; підготовку Українського дому й проведення заходів із прийняття, мистецьких подій та Українського дня Олімпійських ігор в Сіднеї 24 вересня [2, с. 247].

У 1998–2002 роках Л. Барабаш-Темпл обіймала посаду аташе оргкомітету в Солт-Лейк-Сіті, де опікувалася координуванням української збірної та офіційної делегації, залученням спонсорів, організацією тренувань, забезпеченням акредитації для української діаспорної преси, проведенням Українського дня тощо [2, с. 247–248].

1999 року Спортивна комісія координувала участь представників діаспори у Всеукраїнських спортивних іграх [2, с. 247]. Щодо іншої діяльності, то УСЦАК разом зі Львівським інститутом фізичної культури і спорту заохочували українські спортивні клуби діаспори надсилати інституту архівні матеріали. УСЦАК видала

збірник про український спорт у діаспорі, який розповсюдили в Україні [2, с. 248].

Матеріали IX та X конгресів СКУ не містять окремих звітів роботи Спортивної комісії. Однак цей підрозділ і далі функціонував згідно з напрямками своєї діяльності [4, с. 94]. У книзі звітів X конгресу СКУ зазначено, що за рішенням попереднього конгресового з'їзду головою Спортивної комісії було обрано й затверджено Михайла Гамалія з Німеччини [5, с. 13]. Там само йдеться, що 2013 р. президент СКУ Євген Чолій (2008–2018 рр.) висловив співчуття родині колишнього голови комісії С. Габи у зв'язку з його відходом у засвіти 2010 р. [5, с. 38]. X конгрес (2013 р.) затвердив головою Світової комісії спорту Л. Барабаш-Темпл [19, с. 28].

27 жовтня 2009 року між СКУ й Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту було підписано Меморандум про співпрацю, який передбачав взаємодію у питаннях участі команд України в Олімпійських іграх, проведення всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих і спортивних змагань, організування українських спортивних таборів [5, с. 22; 13, с. 87–88]. У контексті цього документа членкиня Спортивної комісії Рената Роман спільно з однодумцями забезпечила функціонування Українського дому й підтримку українських спортсменів під час зимової Олімпіади 2010 року у Ванкувері [13, с. 88].

21 січня 2010 р., під час розширеного засідання Виконавчого комітету НОК України, голова Спортивної комісії СКУ М. Гамалій і президент НОК України С. Бубка підписали Меморандум про співпрацю [16]. Сторони погодили взаємодію в напрямках, пов'язаних з участю українських спортивних команд в Олімпійських іграх, підготовкою і проведенням всеукраїнських аматорських спортивних турнірів і змагань, українських молодіжних спортивних таборів [16].

Відповідно до рішення Виконкому НОК України № 15 від 27 січня 2011 року³, було створено Комісію НОК України по роботі з діаспорою, до якої увійшло 14 осіб. Серед них троє представників організацій закордонного українства: голова Світової комісії спорту СКУ Л. Барабаш-Темпл, директор Представництва СКУ в Україні Сергій Касянчук і член Світової комісії спорту СКУ,

³ Така дата створення Комісії НОК України по роботі з діаспорою наведена в матеріалах XI конгресу СКУ [19, с. 189], у науковій літературі іноді зазначають 2014 рік [13, с. 88].

директор Міжнародного об'єднання українських громад «Четверта хвиля» (МОУГ «Четверта хвиля») Ігор Бокій. До консультативної участі в роботі комісії були запрошені президент УСЦАК Мирон Биц і членкиня Світової комісії спорту СКУ Р. Роман. Одним із результатів діяльності комісії було схвалення концепцій співпраці НОК України зі Світовою комісією спорту СКУ та організації роботи української діаспори щодо підтримки українських спортсменів на офіційних міжнародних змаганнях [19, с. 189]. На сайті НОК України зазначено назву цієї комісії — «Закордонне українство» [14]. В офіційних документах СКУ (річних звітах і звітах конгресів) є неодноразові згадки про важливість взаємодії із цією комісією в діяльності Світової комісії спорту.

2013 р., під час урочистої церемонії нагородження «Герої спортивного року», багаторічна очільниця Світової комісії спорту СКУ Л. Барабаш-Темпл отримала найвищу відзнаку українського олімпійського руху — орден НОК України. Вона була аташе НОК України під час перших для самостійної української команди Олімпійських ігор в Атланті 1996 р., а також організовувала збір коштів для підтримки українських олімпійців, шукала потрібні спортивні комплекси й бази з належними умовами для українських спортсменів. Пізніше обіймала таку саму посаду під час Олімпійських ігор у Солт-Лейк-Сіті 2002 р. [12]. 2019 р. делегати XXXIV Генеральної асамблеї НОК України ухвалили рішення щодо включення до складу комітету Л. Барабаш-Темпл за «вагомий особистий внесок у міжнародне визнання та подальший розвиток національного олімпійського руху, всебічну підтримку підготовки та участі українських спортсменів в Олімпійських іграх, зміцнення зв'язків закордонних українців з Україною шляхом поширення олімпійських ідей та здорового способу життя». Уперше представника світового українства обрали членом НОК України [20].

Світова комісія спорту та організації-члени мережі СКУ й надалі підтримують українських спортсменів під час Олімпійських ігор (координують передолімпійську підготовку на теренах іноземних держав, організовують культурні події, товариські зустрічі тощо), активно співпрацюють із профільними органами влади й установами в Україні. Представники діаспори підтримали участь українських спортсменів у чемпіонатах світу з бадмінтону (Канада) і фристайлу (Нова Зеландія) 2018 року, кубків світу з біатлону та скелетону 2017 і 2019 років тощо [13, с. 88].

25 серпня 2016 р. було підписано План заходів СКУ з Міністерством молоді і спорту України, НОК України, Національним комітетом спорту інвалідів України та Спортивним комітетом України з метою залучення українських громадських організацій діаспори до розвитку молодіжної політики та спорту України й координації зусиль для втілення проєктів між СКУ та Україною [19, с. 56].

Важливою ініціативою для популяризації українського спорту у світі є створення та розвиток Українського музею спорту та зали слави в м. Віппані (штат Нью-Джерсі, США). Він заснований, щоби вшанувати внесок відомих спортсменів, команд та організацій у розвиток українського спорту, а зала слави має демонструвати їхні видатні досягнення. Колекція поповнюється різними речами, пов'язаними з історією українського спорту. Такі експонати безпосередньо надають відомі спортсмени чи представники різних організацій. Музей співпрацює із СКУ, громадськими об'єднаннями діаспори, українськими органами влади та керівними спортивними організаціями, а його діяльність фінансують коштом пожертв [3, с. 199]. Ініціатором створення музею був президент УСЦАК М. Биц і його сім'я [8, с. 133].

Світова комісія спорту, Представництво СКУ в Україні та організації-члени мережі підтримують участь української команди в Іграх нескорених — міжнародних спортивних змаганнях для військовослужбовців і ветеранів, які отримали поранення чи травми під час виконання військового обов'язку. 2017 р. Україна вперше взяла участь у цих змаганнях, які відбулися 23–30 вересня в Торонто. Значну допомогу українським спортсменам надав Конгрес українців Канади (КУК), який 22 вересня організував урочистий захід на честь української команди, до якого прилучилися високопоставлені гості: Прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо, Президент України Петро Порошенко разом із першою леді України Мариною Порошенко та інші. КУК зібрав 100 тис. дол. на підтримку поранених ветеранів, а ці кошти разом із Канадсько-українською фундацією спрямував на створення Фонду «Захисники України» [19, с. 243]. 2018 р. Ігри нескорених відбулися в Сіднеї. Управа Союзу українських організацій Австралії (СУОА) створила спеціальний організаційний комітет на чолі з Даркою Сенько для проведення зустрічей української команди з громадою, а також започаткувала збір коштів для ветеранів АТО [10, с. 120].

У період пандемії COVID-19 Світова комісія спорту не припиняла координувати спортивне життя в діаспорі: відстежувала відомості про міжнародні спортивні події і спортивне життя українських громад, проводила інформаційну діяльність. 2019 р. голова підрозділу Р. Роман висловила сподівання, що після відновлення спортивних ігор і змагань, призупинених через пандемію, Спортивна комісія буде активнішою [9, с. 45].

Оскільки епідемічна ситуація у країнах світу варіювалася, то й протоколи дій щодо організації суспільного життя відрізнялися. Тому заходи відбувались і в очному форматі, й онлайн. У звіті голови Світової комісії спорту Р. Роман за вересень 2020 – серпень 2021 рр. простежуємо яскраві приклади цього: у Вінніпезі (Канада) відбувся гольф-турнір за участю колишніх професійних хокеїстів українського походження (очно); у США — віртуальний відбір нових імен до зали слави Українського музею спорту, куди увійшли спортсмени з України та світу; у Данії футбольна команда «Ластівка Rangers» почала грати в Данській футбольній лізі; у Великій Британії громада міста Бредфорд організувала День спорту для молоді [7, с. 66–68].

Водночас також розширився склад Світової комісії спорту: до неї доєдналися представництва з Австралії, Великої Британії, Данії, Естонії, Іспанії, Канади, Нової Зеландії, Польщі та США [7, с. 66]. Комісія також сприяла проведенню репортажів зі спортивної тематики серед членів СКУ для розміщення на ютубі. Було зазначено, що український дослідник Олексій Лях-Породько працює над вивченням і збереженням відомостей про спорт в Україні та діаспорі [7, с. 69]. Тому комісія радила звернути увагу на його ресурс — онлайн-журнал «Спортивний родовід» [23].

Наукова діяльність, культурно-мистецькі події та цифрові майданчики стали інструментами популяризації українського спорту. Світова комісія спорту підтримувала схожі заходи й ініціативи. Наприклад, восени 2019 року робоча група за участю членів з України підготувала для Пласту документ «Історія Спорту України» до їхніх щорічних змагань «Орликіада» [9, с. 45]. У 2020–2021 роках в Україні та США відбулися допрем'єрні та прем'єрні покази фільму «ЮКІ» (режисер — Володимир Мула) про професійних хокеїстів українського походження в США та Канаді [7, с. 69].

28–30 квітня 2011 р. МОУГ «Четверта хвиля» провела футбольний турнір «Початок Євро-2012», який відбувся за сприяння посольств

України та Республіки Польща в Канаді, генеральних консульств обох держав у Торонто, підтримки КУК тощо. Метою заходу було не лише популяризувати український і польський футбол, а й посприяти туристичній привабливості України та Польщі [5, с. 303].

Доволі резонансним є Чемпіонат світу з футболу серед українських команд діаспори, який організовує МОУГ «Четверта хвиля» спільно з низкою партнерів. Цей захід проводили в таких містах і містечках України, як Тернопіль, Надвірна, Богородчани, Ірпінь. Голова організаційного комітету чемпіонату — І. Бокій, який також є членом Світової комісії спорту [19, с. 366]. Наприклад, сьомий Чемпіонат 2018 року згуртував в Ірпені команди з Австрії, Білорусі, Естонії, Ізраїлю, Латвії, Литви, Молдови, Німеччини, ОАЕ, Польщі й Румунії. Фінансували цей спортивний захід СКУ та його Світова комісія спорту, Міністерство молоді та спорту України, Федерація футболу України та НОК України [3, с. 587].

Висновки. СКУ як міжнародна неурядова організація відіграє важливу роль у промоції українського спорту серед світової спільноти. Спортивну дипломатію надбудови насамперед утілює Спортивна комісія. Вона сприяє розбудові українського спорту в Україні та державах-реципієнтах і поширенню знань про успіхи українських спортсменів серед іноземної аудиторії. Серед її діяльності також важливою є підтримка національних команд України під час участі в міжнародних змаганнях (зокрема й матеріальна допомога). Крім того, популяризація спорту серед українських громад і сприяння проведенню змагань і турнірів між ними й іноземцями також є одним із напрямів спортивної дипломатії організації.

Подяки. Висловлюємо вдячність панові В. Соколику (Канада) за люб'язну згоду дати інтерв'ю про період його головування в Олімпійській комісії СКВУ / Спортивній комісії СКУ та надані архівні матеріали.

1. Інтерв'ю Назара Мартинюка зі Всеволодом Соколиком, Головою Олімпійської Комісії при СКВУ (1989–1993), Головою Спортової Комісії СКУ (1993–1998) // Особистий архів Назара Мартинюка. 27 лютого 2025.
2. VIII Конгрес СКУ. Звіти 1998–2003. Київ, 18–21 серпня 2003. 252 с.
3. XII Світовий Конгрес Українців. Звіти 2018–2023. Канада, 22 жовтня 2023. 710 с.
4. IX Світовий Конгрес Українців. Звіти 2003–2008. Київ, 20–22 серпня 2008. 320 с.
5. X Світовий Конгрес Українців. Звіти 2008–2013. Львів, 20–22 серпня 2013. 352 с.
6. Заплановано I-ий Всесвітній Спортовий Фестиваль // Бюлетень. Світовий Конгрес Українців. Грудень 1995. С. 2.
7. Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 23 жовтня 2021. 356 с. URL: <https://surli.cc/fwkaga>

8. Збірник звітів Річних загальних зборів Світового Конгресу Українців. Київ, 25–27 серпня 2016. 336 с. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/2016_knyzhka-zvitiv-richnych-zachalnyx-zboriv-sku-2016.pdf
9. Збірник звітів Світового Конгресу Українців. 17–18 жовтня 2020. 259 с. URL: https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/zbirnik-zvitiv_2020-24.11.2020.pdf
10. Збірник звітів Світового Конгресу Українців. Берлін, 6–8 вересня 2019. 334 с. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/knyzhka-zvitiv-rzz-2019.pdf>
11. VI Конгрес С.К.В.У. Звіти. 2–7 листопада 1993. 131 с.
12. Іван Богдан і Лариса Барабаш отримали Орден НОК // Офіційний сайт Національного олімпійського комітету України. 29 березня 2013. URL: <https://noc-ukr.org/news/7220>
13. Карленко В.П. Значущість принципів олімпізму для об'єднання світового українства / В.П. Карленко, А.В. Огнистий, О.М. Вацеба, О.О. Лях-Породько, С. Романів, Л. Барабаш-Темпл, М. Биц, Р. Роман, С. Касянчук // Олімпійський рух на теренах України — минуле та сьогодення: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. С. 77–97.
14. Комісія «Закордонне українство» // Офіційний сайт Національного олімпійського комітету України. URL: <https://noc-ukr.org/about/structures/commissions/diaspora>
15. Лозинський А. Основні питання діаспори до України // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Українська діаспора у світовій цивілізації: збірник доповідей Другої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 18–20 червня 2008. С. 28–31.
16. Меморандум про співпрацю між Комісією спорту SKU та НОК України // Офіційний сайт Світового конгресу українців. 27 січня 2010. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/memorandum-pro-spivpracyu-mizh-komisiyeyu-sportu-sku-ta-nok-ukrayiny>
17. Наради Президії Секретаріату SKU // Бюлетень. Світовий Конгрес Українців. Квітень 1996. С. 6–8.
18. Нас відвідали // Бюлетень. Світовий Конгрес Українців. Квітень 1996. С. 8.
19. XI Світовий Конгрес Українців. Звіти 2013–2018. Київ, 25–27 листопада 2018. 484 с. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/wp-content/uploads/2022/06/2018-knyzhka-zvitiv-xi-sku.pdf>
20. Перша представниця української діаспори в складі НОК подякувала Олімпійській родині // Офіційний сайт Національного олімпійського комітету України. 17 грудня 2019. URL: <https://noc-ukr.org/news/19501>
21. Проголошення Днів Українських Олімпійських Спортсменів // Бюлетень. Світовий Конгрес Українців. Липень 1996. С. 1.
22. Соколик В. СКВУ/СКУ на шляху до самостійного українського спорту // Новий Шлях — Українські Вісті. 16 серпня 2017. URL: <http://surl.li/gmtjge>
23. Спортивний родовід — онлайн журнал. URL: <https://sportsrodovid.com>
24. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки. Київ, 2021. 32 с. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>
25. Сьомий Світовий Конгрес Українців. Ч. I. Торонто, 2–6 грудня 1998. 177 с.
26. Українські спортсмени — Атланта 1996 р. // Бюлетень. Світовий Конгрес Українців. Липень 1996. С. 6–8.
27. Українські спортсмени // Бюлетень. Світовий Конгрес Українців. Липень 1996. С. 3–5.
28. Шостий Світовий Конгрес Українців 1993. Матеріали. 2–7 листопада 1993 року. Торонто; Нью-Йорк; Лондон, 1998. 394 с.
29. Diplo (n.d.) *Sports Diplomacy*. Available at: <https://www.diplomacy.edu/topics/sports-diplomacy>

Nazar Martyniuk,

Lecturer at the Department of National Security and Political Science,
Research Fellow at the Lubomyr Wynar
Institute for the Ukrainian Diaspora Studies,
National University of Ostroh Academy;
ORCID: 0000-0002-2528-0745

SPORTS DIPLOMACY OF THE UKRAINIAN WORLD CONGRESS (1991–2021)

Abstract. The author focuses on the ways, forms, and mechanisms of sports diplomacy by the largest coordination superstructure of Ukrainian diaspora organisations and communities — the Ukrainian World Congress (UWC). The article analyses and characterises various stages of the history of the UWC Sports Commission, focusing on the personalities of its leaders, their contribution to the development of sport in independent Ukraine, and the promotion of Ukrainian sports in the international arena. The study underscores that Ukrainians abroad carried out important activities to establish the independence of Ukrainian sport prior to the emergence of independent Ukraine in 1991. The article traces the stages of establishing and strengthening cooperation between the UWC Sports Commission and Ukraine. It identifies the forms of such cooperation, in particular, signing memoranda of cooperation, supporting Ukrainian sports teams during participation in international sports competitions, organising sports events, etc.). The author emphasises that the activities of the UWC Sports Commission promote the achievements of Ukrainian sport, support Ukrainian athletes during participation in international sporting events, and are aimed at raising awareness of the history of Ukrainian sport among the international community and the younger generation of Ukrainians in the diaspora. The efforts in these areas include interaction with the media, financial assistance to Ukrainian athletes, and cultural and educational initiatives, such as film screenings, sports reports, etc. Furthermore, UWC-led sports diplomacy also contributes to the consolidation of Ukrainians abroad by supporting and organising various sporting events. The UWC member organisations actively promote Ukrainian sport, driving its development abroad and strengthening its visibility within the international arena.

Keywords: diaspora, sports diplomacy, sport, popularisation, Ukrainian World Congress (UWC), Sports Commission, Olympic Games.